Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto HE 149/2024 vp

Pohjanmaan hyvinvointialueen asiantuntijalausunto Eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta

Pohjanmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi. Asiantuntijalausuntonamme annamme seuraavat esitykset ja huomioit erityisesti hallinnollisesta näkökulmasta, alueellisen itsehallinnon ja alueellisen demokratian näkökohdista, valtion, alueiden ja kuntien roolijaosta.

Kun itsehallinnolliset hyvinvointialueet perustettiin, oli pääasiallisina tavoitteina yhdenvertaisten palveluiden kehittäminen, kustannusten hillintä, perusterveydenhuollon palveluiden vahvistaminen sekä integroitujen palveluiden tukeminen. Näihin tavoitteiseen peilattuna, ei uudistus edistä kaikin puolin tavoitteisiin pääsemistä ja olisikin ollut järkevää, miettiä aivan uudenlaista lähestymistapaa palveluiden kehittämiseen, jotka myös olisivat enemmän tukeneet digitaalisten mahdollisuuksien käyttöä ja alueellista itsehallintoa. Taloudellinen tilanne, jossa hyvinvointialueet ovat, ajaa alueita tekemään päätöksiä, joilla saadaan säästöä ja sille olisi tullut antaa kunnolla aikaa, että alueen itse katsomia muutostoimia olisi ehditty tehdä. Ainakin tehdyn lainsäädännön olisi tullut olla enemmän mahdollistavaa, kun rajoittavaa.

Hallituksen esitys sisältää velvoittavaa lainsäädäntöä myös perusterveydenhuollon päivystysverkosta. Perusterveydenhuollon päivystyspisteiden nimeäminen lainsäädännössä sitoo merkittävällä tavalla yksittäisen hyvinvointialueen keinovalikoimaa huolehtia peruspalveluiden järjestämisestä kustannustehokkaasti toisistaan oleellisesti poikkeavilla alueilla. Sairaalaverkkoa koskeva terveydenhuoltolain muutosesitys muuttaa merkittävällä tavalla hyvinvointialueen itsehallinnollista asemaa rajaten sitä.

Lainsäädäntö muutoksen ajurina on ollut taloudelliset seikat sekä henkilöstön riittävyyden turvaaminen. Muutoksen myötä vähennetään alueiden rahoitusta huolimatta siitä, tuoko se potentiaalia säästämiseen. Tämä ei ole kestävä tapa hyvinvointialueiden rahoituksen näkökulmasta. Lisäksi taloudellisen säästön saaminen tulisi aina arvioida kokonaisuutena, keskittäminen ei tuo välttämättä lainkaan säästöjä lähettävälle yksikölle, erityisesti jos se tapahtuu eri hyvinvointialueiden välillä. **Tämä lainsäädäntöehdotus ei tuo säästöpotentiaalia Pohjanmaan hyvinvointialueelle ja siitä huolimatta rahoituksemme pienenee, joten tosiasiallista mahdollisuutta olla puuttumatta päivystyspalveluihin ei ole, koska rahoitus joka tapauksessa pienenee.**

Pohjanmaan hyvinvointialue halua nostaa esille, että uusi säädös ei ota tarpeeksi huomioon sitä, että jokaisella alueella luonnollisin yhteistyökumppani ei välttämättä ole omalla yhteistyöalueella. Säätelyn pitäisi olla mahdollistava ja tukea myös yhteistyöalueiden rajat ylittävään yhteistyöhön, jos se on väestön näkökulmasta helpoimmin saavutettavissa, turvallista ja vaikuttavaa. Lisäksi sääntelyllä tulisi hyvinvointialueiden rajojen yli tehtävässä yhteistyössä velvoittaa toimittaa potilas viipymättä oman hyvinvointialueen hoitoon, kun siihen on mahdollisuus.

Pohjanmaan hyvinvointialue haluaa nostaa, esille, että on arvokasta, että kielelliset oikeudet huomioidaan esityksessä. Kielijakauma Pohjanmaalla poikkeaa koko muusta manner-Suomesta valtakielen ollessa ruotsi**. Poikkeuslupakäytännön poistaminen on hyvä uudistus, ja esityksen mukaisesti päätös mainituille yksiköille olisi pysyvä, mutta ei velvoittava ylläpitämään ympärivuorokautista päivystystä.** Pohjanmaan hyvinvointialue näkee tärkeänä jatkuvasti arvioida oman alueen sisällä, että painopiste on perusterveydenhuollon palveluiden toimivuudessa. HVA voi arvioida seurannan perusteella niin toiminnallisesta kuin taloudellisesta näkökulmasta 24/7 toiminnan tarvetta, myös potilasturvallisuusnäkökulmasta.

Uusissa lakitekstiehdotuksissa viitataan useamman kerran, että laatu- ja potilasturvallisuus tulee varmistaa tai että on oltava riittävät hoidon laadun, vaikuttavuuden ja potilasturvallisuuden edellyttämät voimavarat ja osaaminen. Sinänsä on erittäin hyvä, että laatu ja turvallisuus näkökulma nostetaan esiin, mutta tulisi myös varmistaa, että on olemassa selkeät valtakunnallisesti yhtenevät keinot arvioida muutosten vaikutuksia laatuun ja turvallisuuteen. Lakiehdotus laajentaa tiettyjen leikkausten suorittamismahdollisuuksia, olisi tärkeää myös vastuuttaa yksityistä sektoria mahdollisten komplikaatioiden hoidon kustannuksista.

Vaasassa 10.11.2024

Marina Kinnunen
Hyvinvointialuejohtaja